

ловину. Рівень охопленості дошкільними закладами сільських дітей не перевищує 1%. В селах області нижчий рівень матеріального добробуту, більша частка незайнятого населення, особливо у населених пунктах віддалених від міст і промислових центрів. За 2005 рік середньомісячна заробітна плата одного працівника в сільському господарстві не перевищувала 400 грн., що становить 56 % до загального середньообласного показника. Недостатній рівень податкових надходжень, який значно нижчий на одну особу ніж в промислово-індустріальних регіонах не дозволяє в достатній мірі здійснювати фінансування і видатки місцевих бюджетів на охорону здоров'я, освіту, соціальний захист населення.

IV. Висновки. Отже, одне з основних завдань влади усіх рівнів, громадських і політичних організацій – сприяння розвитку інфраструктури, бо негативні зміни в ній, навіть якщо вони викликані кризовими явищами в суспільстві, розглядаються як основний фактор дестабілізації політичного, економічного і соціального стану суспільства. Відставан-

ня у розвитку соціальної інфраструктури не лише гальмує соціальні та економічні перетворення, а й негативно впливає на розвиток нації як на державному, так і на регіональних рівнях.

1. Конституція України. Закон України “Про внесення змін до Конституції України” № 2222-IV від 8 грудня 2004 року. – Харків: “Парус”, 2005 – 60 с.

2. Регіональний людський розвиток: Статистичний бюлетень. Державний комітет статистики України, 2005 – 34 с.

3. Статистика України. Щоквартальний науково-інформаційний журнал. 2004, № 2-НТК статистичних досліджень, 2004 – 105 с.

4. Статистика України. Щоквартальний науково-інформаційний журнал. 2004, № 4-НТК статистичних досліджень, 2004 – 124 с.

5. Статистика України. Щоквартальний науково-інформаційний журнал. 2005, № 1-НТК статистичних досліджень, 2005 – 115 с.

6. Статистика України. Щоквартальний науково-інформаційний журнал. 2005, № 2-НТК статистичних досліджень, 2005 – 107 с.

In the article the essence of human development, his dependence, on a present infrastructure opens up. The index of human development on the regions of Ukraine is given in a dynamics with 1999 on 2004 years.

Абубекерова А.З.

ВПЛИВ ДЕМОГРАФІЧНИХ ЧИННИКІВ НА СТАН ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ (НА ПРИКЛАДІ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ)

У статті розглянуто вплив демографічних чинників на фінансовий стан Пенсійного фонду України, зокрема його відділення в Запорізькій області. Запропоновано засоби мінімізації впливу демографічних ризиків на платоспроможність Пенсійного фонду.

Ключові слова: працюючі громадяни, непрацездатні особи, демографічні ризики, Пенсійний фонд України, солідарна пенсійна система.

I. Вступ. Пенсійні системи удосконалюються практично в усьому світі, і в першу чергу в країнах з високорозвиненими суспільними відносинами. Це зумовлено тенденціями старіння населення. В останнє десятиріччя поступово погіршується співвідношення кількості працюючих в економіці та пенсіонерів – основного показника для пенсійної системи, яка побудована на принципі

«солідарності поколінь». Усе це робить існуючу пенсійну систему вкрай нестійкою та вразливою до будь яких демографічних негараздів.

Отже на сучасному етапі вкрай необхідне і доцільне подальше дослідження проблеми реформування системи пенсійного забезпечення країни з застосуванням досягнень науки у вирішенні дискусійних проблем з цих питань. Для проведення реформування крім зміни пенсійного віку, необхідно запровадження інших, принципово нових засад, які розосереджують демографічні ризики і послаблюють їхній вплив на пенсійне забезпечення в країні. Основною відмінною нового фінансування пенсійних виплат є залежність їх розміру від сум та тривалості внесків, які відраховує кожна працююча людина впродовж трудової діяльності на підприємстві. У зв'язку з цим, дедалі актуальним стає пи-

тання дострокових пільгових пенсій, які мають більшу тривалість у порівнянні зі звичайними пенсійними виплатами, та менший період накопичень внесків на рахунок робітника в Пенсійний фонд України.

II. Постановка завдання. Аналіз сучасного демографічного стану регіону. Виявлення впливу змін пропорцій працюючого населення та населення старше працездатного віку на платоспроможність Пенсійного фонду України на прикладі Запорізької області. Механізми зниження тиску на державний пенсійний фонд.

III. Результати. Розглянемо механізм фінансування солідарної пенсійної системи, яка діє зараз в Україні та цілком залежить від відрахувань, які роблять працюючі громадяни на користь непрацездатних осіб, згідно з чинним законодавством. Зараз в Україні стан

зайнятості працездатного населення викликає занепокоєність з боку держави, як в розв'язанні економічних проблем суспільства, так і у вирішенні його соціальних питань.

На відміну від накопичувальної системи пенсійного забезпечення, за якої фінансування пенсій відбувається за рахунок внесків, які людина здійснює впродовж свого працездатного віку, сплата пенсій в солідарній пенсійній системі залежить від кількості платників внесків в Пенсійний фонд України. Розглянемо структуру зайнятого населення по Запорізькій області та кількість пенсіонерів, що отримують пенсійні виплати за рахунок відрахувань від заробітної плати працівників, які працюють в галузях народного господарства України (табл. 1).

Як бачимо, співвідношення платників податків та пенсіонерів, які отримують пенсії

Таблиця 1

Структура населення Запорізької області за економічною активністю

	2001		2002		2003		2004		2005	
	тис. осіб	%	тис. осіб	%	тис. осіб	%	тис. осіб	%	тис. осіб	%
Постійне населення	1949,7	100	1926,2	100	1908,5	100	1891,8	100	1876,4	100
Зайняте населення	812,5	41,7	841,2	43,7	793,0	41,6	824,8	43,6	846	45,1
Кількість пенсіонерів	559,3	28,7	558,8	29	555,8	29,1	556,1	29,4	544,4	29
Кількість пенсіонерів на одного працюючого	0,69		0,66		0,70		0,67		0,64	

*Джерело: Статистичний щорічник// Статистичний збірник – Запоріжжя. 2005. – С.270.

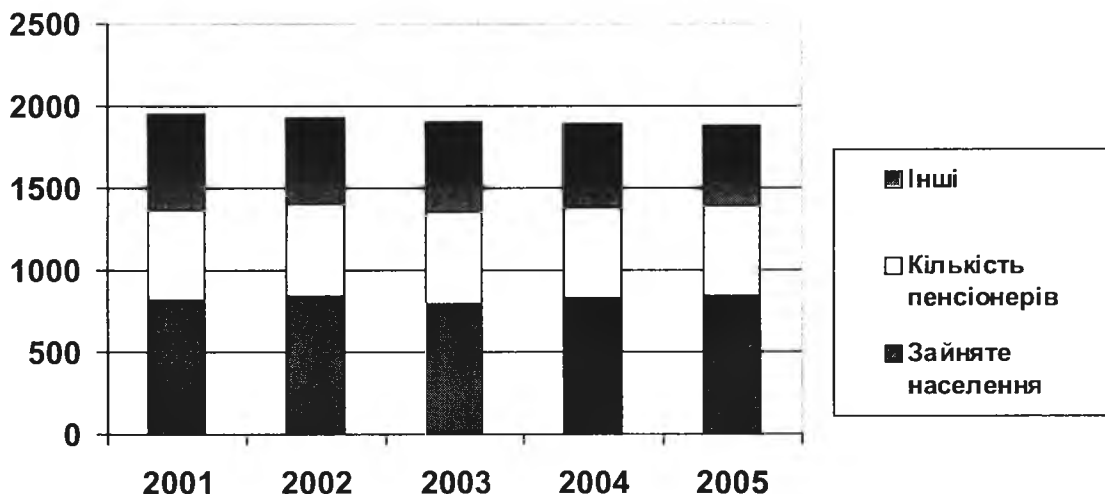

Рис. 1. Динаміка структури населення за економічною активністю по Запорізькій області за 2001–2005 рр.

за рахунок відрахувань від заробітної плати працівників в 2005 році складало на 100 працюючих 64 пенсіонера. Статистичні дані свідчать, що середня пенсія по Запорізькій області складає 425 гривень, а середня заробітна плата складає 831 грн. Загальні обов'язкові внески, які надходять від роботодавців до Пенсійного фонду України (31,8% від фонду оплати праці) та працівників (2% від заробітної плати) складають в середньому 281 грн. Для забезпечення належних виплат середньої пенсії за визначених надходжень від середньої заробітної плати, співвідношення працюючих та пенсіонерів повинно бути відповідно не більше ніж 60 пенсіонерів на 100 працюючих. Тому збільшення пенсій, які не підкріплені зростанням заробітної плати і як наслідок відрахувань на пенсійне страхування, призводить до надмірного навантаження на бюджет Пенсійного фонду України.

Проаналізуємо структуру доходів Пенсійного фонду України за рахунок яких сплачується трудова пенсія: основні надходження (більш ніж на 70 відсотків) складають обов'язкові платежі підприємств та громадян (табл. 2).

тис. грн. і було профінансовано за рахунок коштів Державного бюджету України. В 2006 році видатки на фінансування пенсійного забезпечення осіб, пенсія яким призначена згідно із Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» [1]. Пенсійним фондом України складають 59 269 443,1 грн. Фінансування їх відбувається за рахунок надходжень обов'язкових внесків підприємств, установ та організацій в розмірі 45 385 306,4 грн. та внесків громадян в розмірі 3 020 524,9 грн. Як бачимо дефіцит бюджету Пенсійного фонду України складає 10 863 611,8 грн. та фінансується за рахунок коштів Державного бюджету України, а це близько 18,3% від загальної суми сплачених пенсій. Це є непродуктивним використанням державних коштів і не сприяє економічному розвитку держави. Крім того це може призвести до дефолту Пенсійного фонду та соціальної напруженості, тому що люди похилого віку – це незахищені версти населення, єдиним джерелом існування яких є пенсія. Тому держава повинна шукати інші можливості підвищення доходів Пенсійного фонду.

Якщо розглянути динаміку зайнятості населення в Запорізькій області (табл. 1),

Таблиця 2

Структура доходів Пенсійного фонду України [2].

	Роки									
	2002		2003		2004		2005		2006	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Усього доходів	22264315	100	25266982,9	100	36182865,9	100	49157453,3	100	62912811	100
обов'язкові внески, в т.ч. підприємств громадян	15999262	71,9	20256555,4	80,2	25313731,5	70	39597962,4	80,5	48405831,3	76,9
	15112512	67,9	18993205,4	75,2	23738512,1	65,6	37173739	75,6	45385306,4	72,1
	886750	4	1263350	5	1575219,4	4,4	2424223,4	4,9	3020524,9	4,8
Кошти Державного бюджету України	1980518	8,9	1846064,5	7,3	5884305,1	16,3	6663991,8	13,6	9737682,8	15,5
Видатки на пенсійне забезпечення*	17206255	77,3	19855900	78,6	25132375,9	69,5	56513306,6	115	59269443,1	94,2
Покриття дефіциту для виплати пенсій з Державного бюджету України							16344689,8	33,25	7289495,4	11,59

*Осіб, пенсія яким призначена згідно із Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування».

Як видно з таблиці, підвищення пенсії до прожиткового мінімуму громадян пенсійного віку в 2005 році призвело до дефіциту бюджету Пенсійного фонду України в 16344689,8

то можна відзначити стабільний ріст працюючого населення за останні три роки. Тому сприяло як позитивні зрушення в економіці країни, так і сприятливе демографічне ста-

новинце. Однак сподіватись на збільшення платників внесків в Пенсійний фонд за рахунок демографічних показників не є вірним і на то є свої причини. За останні п'ятнадцять років, внаслідок нестабільного економічного стану розвитку країні, зменшилась середня заробітна плата (на 60-65% проти рівня 1990 р.). Сучасний рівень середньої заробітної плати є недостатнім для утримання навіть одностійної сім'ї і як наслідок маємо зміни в розподілу постійного населення за віком (рис. 2).

у 2005 році на 1000 жителів області кількість людей, що прибули, склала 14,6 чоловік, а тих, хто вибув – 15,3 чоловік, це привело до скорочення на 0,7 чоловік на 1000 жителів [3]. Трудова міграція є сьогодні одним з актуальних питань суспільства. До виїзду громадян працездатного віку за кордон спонукає економічна ситуація, яка склалася сьогодні в Україні: нестача робочих місць, низька заробітна плата. Наслідки трудової міграції є невтішними як для робітників, так і для держави. Для перших час праці за кор-

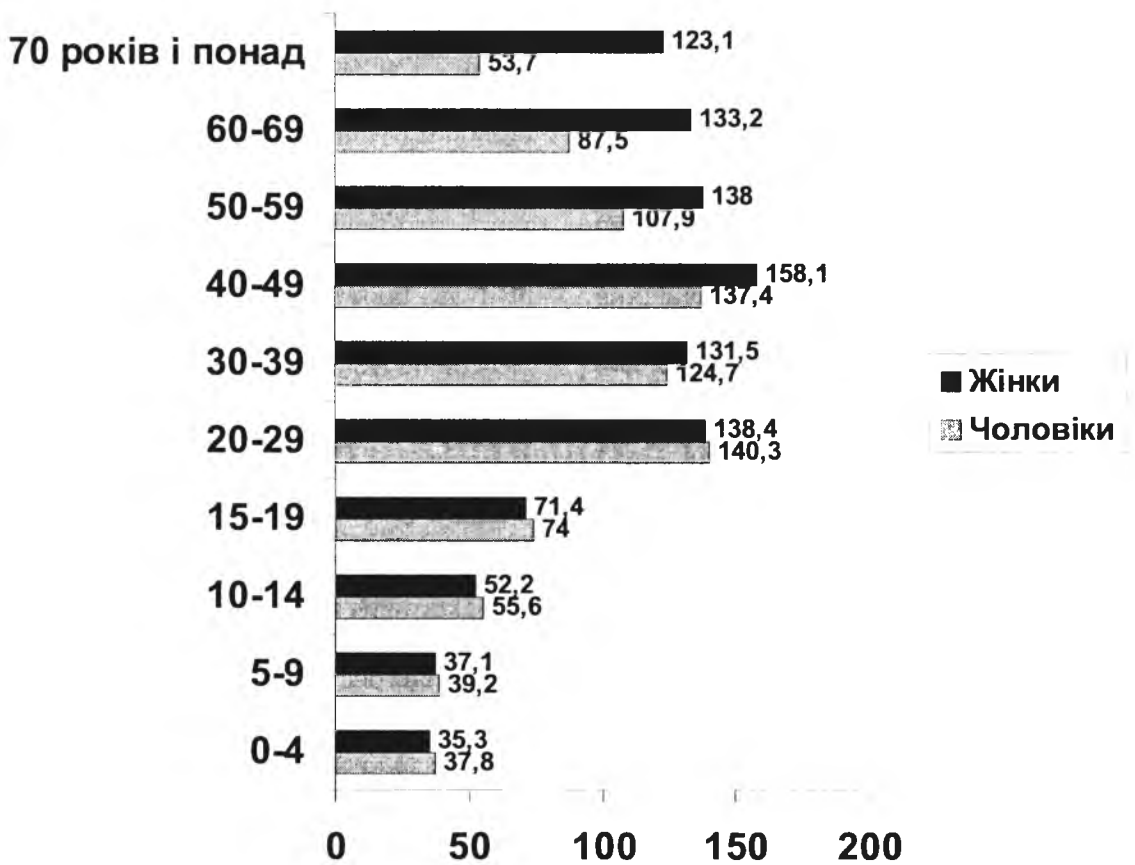

Рис. 2. Розподіл постійного населення за віком та статтю по Запорізькій області за 2005 рік [3]

Статистичні дані по приросту населення не є втішними: зараз населення працездатного віку відноситься до так званого "бейбі-бума", коли в 60-х роках у минулому столітті підвищилась народжуваність як у нас в країні, так і по всьому світу. Але їм на зміну йде покоління так званого періоду 90-х, коли внаслідок структурних змін в економіці України народжуваність в країні знизилася майже вдвічі. Тому питання реформування пенсійного забезпечення потребує якомога скорішого розв'язання.

Також на кількість працездатного населення мають вплив і міграційні процеси. Так

допом не враховується до пенсійного страхового стажу, а держава не отримує частки доходів, які повинні бути спрямовані на сплату пенсій сьогоднішнім пенсіонерам. Єдиний вихід з цієї ситуації – це добровільні внески коштів трудовими емігрантами в Пенсійний фонд України, які в подальшому надають їм право на отримання пенсії згідно з чинним законодавством України.

Таким чином, в державних пенсійних системах, побудованих на принципі «солідарності поколінь», підтримання на постійно-му рівні пенсійного забезпечення людей по-

хилого віку при існуючих в нашій країні демографічних тенденціях спричиняє або зростання податкового навантаження на працююче населення, або подальшого росту віку виходу на пенсію. Можливі комбінації наведених заходів. Подальше збільшення податкового навантаження сприяє тінізації економіки, тому більш реальним є другий показник, тобто пенсійний вік. На сьогодні в Україні, в порівнянні з світовими економіками, найменший вік виходу на пенсію – для чоловіків він складає 60 років, а для жінок 55 років. Змінити пропорції на користь збільшення працюючого населення, тобто платників внесків в Пенсійний фонд, та зменшення кількості осіб, які отримують пенсії, без зайвих зусиль з боку держави, можна шляхом встановлення однакового віку виходу на пенсію для чоловіків та жінок.

Поступове збільшення пенсійного віку до 65 років для чоловіків та жінок, яке пропонується багатьма вченими, як вирішення проблем фінансування трудових пенсій, є дискусійним питанням і потребує більш глибокого аналізу демографічних особливостей країни. По Україні за 2000 рік показник тривалості життя при народженні становив 68,1 років, що було дещо вищим, ніж у цілому по світі – 66,9 років. Слід зауважити, що економічно розвинені країни світу подолали 75-річний рубіж і найбільша тривалість життя була в Японії – 81 рік (табл. 3) [4].

Питання про підвищення пенсійного віку

до 65 років в Україні на сучасному етапі є дуже некоректним, тому що середня тривалість життя після досягнення пенсійного віку буде лише 3 роки, при цьому, зважаючи на статеві особливості очікуваної тривалості життя, “середній” чоловік зовсім не має можливості дожити до пенсійного віку.

Тому перед тим, як змінювати вік виходу на пенсію в Україні, необхідно докласти зусиль, щоб збільшити середню тривалість життя населення шляхом підвищення якості життя, а саме збільшивши реальні доходи населення та витрати держави на охорону здоров'я і інші соціальні програми.

Як свідчить статистика сьогодні при досягненні пенсійного віку більша частка населення продовжує свою трудову діяльність, при цьому отримує як заробітну плату, так і пенсійні виплати. Можливо розглянути питання про припинення виплати пенсій тим працівникам, заробітна плата яких перевищує два прожиткових мінімуми.

Зменшення фінансового навантаження на Пенсійний фонд України можна досягти також шляхом звільнення його від фінансування дострокових пільгових пенсій, які суперечать принципам соціальної справедливості: тобто розмір пенсії повинен дорівнювати накопиченням, які зробив робітник впродовж своєї трудової діяльності. Докладно це питання вже розглянуто автором [5].

IV. Висновки. Пенсійний вік – один із факторів, який впливає на стан пенсійних виплат.

Таблиця 3

Показники середньої тривалості життя за країнами світу

Країна	Очікувана тривалість життя, років	У тому числі	
		Чоловіки	Жінки
Україна	68,0	63,0	74,0
Білорусь	68,0	63,0	74,0
Угорщина	71,1	67,1	75,1
Німеччина	77,3	74,1	80,3
Польща	72,7	68,4	77,1
Чехія	74,1	70,8	77,7
Казахстан	64,0	59,0	70,0
США	76,8	73,5	80,2
Росія	66,0	60,0	72,0
Великобританія	77,3	74,7	80,0
Італія	78,3	75,2	81,3
Франція	78,2	74,4	82,1
Молдова	67,0	63,0	70,0
Румунія	70,2	66,5	74,1

лят, які сьогодні фінансуються за рахунок пенсійного фонду України. Збільшення пенсійного віку сприяє збільшенню чисельності працюючого населення, а звідси й платників внесків, та одночасно зменшенню чисельності нових пенсіонерів. Але економічна ситуація, яка існує сьогодні в Україні, не є сприятливою для цього кроку. Збільшення пенсійного віку суттєво вплине на пропозицію на ринку праці і збільшить рівень безробіття. При величезному прихованому безробітті в Україні пенсійні виплати виконують роль допомоги у зв'язку з безробіттям. Тому реформування в цьому напрямку треба робити поступово. Також для збільшення пенсійного віку треба насамперед підвищити якість життя громадян України, що дозволить збільшити середню тривалість життя.

Треба запровадити соціальні програми підтримки жінок, які дозволять підвищити народжуваність в країні. Вивід заробітної плати з тіні також дозволить підвищити

доходи Пенсійного фонду України. І останнє: не слід затягувати з реформуванням дострокових пенсій і потрібно перекласти затрати на їх фінансування на роботодавців, які мають шкідливе виробництво.

1. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 9 липня 2003 р., № 1058-IV // Урядовий кур'єр. – 2003. – № 150. – С. 2.

2. Про затвердження бюджету Пенсійного фонду України на 2006 рік. Постанова КМУ від 15 березня 2006 р. № 309//www.rada.gov.ua

3.Короткий статистичний довідник// Статистичний збірник – Запоріжжя. 2005. – С. 140.

4.Економіка України: стратегія і політика довгострокового розвитку/ За ред. акад. НАН України В.М.Гейця. – К.: Ін-т екон. прогнозув.; Фенікс, 2003.– 1008 с.

5.Економіка: проблеми теорії та практики. Збірник наукових праць. Випуск 207: В 5 т. Том 2. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2005. – 312 с.

This paper considers the effects of demographic indices on the Pension Fund of Ukraine financial position, in particular on its branch in Zaporizhzhya oblast. Ways to mitigate demographic risks for the Pension Fund solvency are proposed.

Галюк І.Б.

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМИ СТРУКТУРАМИ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

В статті розглянуті питання активізації інноваційного розвитку території, показані напрями і методи регулювання та стимулювання інноваційної діяльності на рівні держави і регіону.

Ключові слова: *інноваційний розвиток, інноваційний потенціал, інноваційні структури, інноваційна політика, інноваційна стратегія, інноваційні програми розвитку.*

I. Вступ. В умовах нерівномірності економічного розвитку окремих територій постає необхідність раціонального розміщення виробничих сил та збалансування розвитку окремих регіонів та областей. Така трансформація пояснюється причинами як організаційного, так і функціонального характеру. Використання єдиного механізму управління розвитком регіонів є недосконалим через відмінність рівнів розвитку, наявних потенціалів та умов для їх активізації.

II. Постановка завдання. У більшості розвинених країн питання економічного ви-

рівнювання територій займає центральне місце поряд із стратегічними напрямками економічної політики. В силу специфіки кожного регіону, яку необхідно враховувати при формуванні загальної програми інноваційного розвитку країни та окремої території, акцент в управлінні інноваційним розвитком території переноситься значною мірою на самі регіони, а участь держави в цьому випадку обмежується непрямими методами регулювання (за винятком найбільш відсталих регіонів). На сьогодні в працях українських науковців більше уваги приділяється проблемам розвитку інноваційної діяльності на рівні держави чи окремого підприємства. Проблеми регіонального чи обласного інноваційного розвитку мають дещо інший характер через специфіку їх розвитку.

III. Результати. При створенні програм розвитку для окремо взятого регіону необхідно враховувати, що активізація підприємства та розвиток інноваційного потенціалу області напряму залежить від рівня мо-